

מסורת הש"ס

(א) [שְׁבוּעוֹת לֵב. ע"ש:]
 (ב) [שְׁבוּעוֹת לֵב. ע"ש מויד כ:]
 ג' מלכים (ג) ב' יצ"ע ע"ש 3:3
 קטנ: (א) צ"ל א"ר יוסי
 ובר' מהר"ם (ג) צ"ל רבי
 אומרו ובר' מהר"ם (ג)
 עדותן מחקימם. מהר"ם,
 מה ישור כ' פסק
 בפ"ע. מהר"ם (ו) [נמצד]
 לה, (ג) גימט מהר"ם
 (ט) א"ר רש"א הוראית מנשה
 ג' (ג) וז' הדיבור ד"ל
 נכדע מה"א (ג) ג'
 מהר"ם רשע ופסול לעדות
 ומיחו קסא ר' חנן רבא ר'
 מפ' שאם קרוב אלא עמו
 וי"ל (ג) ד"ע חוס' יבמות
 כס. ד"ע חוס' וי"ו]

יה אור השלם

1. לֹא יִקּוּם עַד אַחַד
בְּאִישׁ לְכָל עוֹן וּלְכָל
חַטָּאת בְּכָל חַטָּא אֲשֶׁר
יִחַטֵּא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים
אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים
יִקּוּם דִּבְרִי: דְּבָרִים יֵט טו

גליון הש"ס

גמ' אחד דיני ממונות.
ע"י שזועות דף לה ע"א
תוד"ה לו: תוס' ד"ה
אמר רבא וכו' אבל לענין
נמצא בוי' ע"י סנהדרין לא
ע"א תוד"ה שז"ש:

מוסף רע"י

מבר נפחא. ר' יוחנן
דמקינן דר נפחא בינא
הש"ס. כמו (ר"מ) ש
מאן עייל דר נפחא,
נראה למורי דאזני
ר' יוחנן דר נפחא וכלי
מקינן דר נפחא, ואת
מפסדין דר נפחא על
שם יופי (סנהדרין צא).
ברביב אומר. לא דיעין
מע, אלא אחד דר
נדרוהי דהוה ועל שם כך
נקרא נביב, כדאשכחן
בנדר נביב, נביבין
(ג). תמר ר' אבשי
נדרין ופס"ד (חולין כח).
ר' אלעזר הקפר נדרין
(חולין יב). הרגור. קדם
אשמו, אין תנאי.
לנטי כשנר זמן, ולנ
לשנר שעה (שם, וכה)
לער: ב' ודרת י"ב
שאין עושין
הדין. מדר קל וסומה
דיי ממונה ומונה
שעה וכולת עשרה
ופסול קדשה את
למ"ד מק"ל, אבל לא
אסור עושין (תרגי)
(א). שאין מדרין מן
הדין, מקל וסומה, אם
על דם אצוי שלא דם
אמו הוה, על דם אצוי
זכא לא כן שם
(ב). אף על פי שמה
דן קל וסומה מעשה,
אסור אסור לנח (א)
(ג). תגור לומר

רשע רשע. כחיו דביו
 בן הכות הרשע (סנהדרין)
 הברוך. קודם הומה ואחר
 נאמר כאשר זמם לעשות
 קודם שהחמו (רש"י)
 שקר העד ואומר מר (ס)
 ילמדהו (שם). לא בא ה
 או שלשה עדים, אלא לה
 שהרי בשנים שהעידו מחלו
 השלישי מפני שניטעלו ו
 פורענה, הלכך קל וחומר
 פקד מרובה

כיצד העדים פרק ראשון מכות

דייני נפשות. דכתיב: "והיכלו העדה ומהדריקו אחרת: אחד דיני ממונות. ומי עדותן בטלה: בזמן שהסרו בך. ובדיני נפשות כי אמריין בטלה בזמן שהקרו או הפסול נשמתך בעדות מתחלה להיות מן המתירין עוצרי עבירה: אבל אם לא הסרו בך. ולא ראו להם עדים בידך לא תהיה

וְהָיוּ הַלְוִיִּם עִמָּם כְּכָל הַבְּנֵי
 עַדְוָה הַחֲמִירִים שֶׁצִּבֵּל שָׁרִיטָן
 אֵלָּו עֲמֵה יַעֲשֶׂה שֵׁי אֶחָד שְׂרָאִי עַם
 שְׁלִישִׁי מִן הַשּׁוּק בְּחֹדֶם שֶׁהֵרָג אֶת
 הַנֶּפֶשׁ: **גַּב'** וְהוּא שֶׁהֵעִידוּ **כּוֹנֵן**
בְּחוֹךְ כְּדֵי דִיבּוֹר. הֵם קִלְמֶרָה מִתִּנִּי
 מֵאֵה כְּשֵׁם אֶבֶל אֵם הֵעִידוּ הַשֵּׁנִים
 וְלֵאחֶר כּוֹנֵן הֵעִידוּ הָאֲחֵרִים הֵרִי הֵם
 כְּשֵׁי תֹמֶת לֵכֵל דֶּכֶר: **וְכִל אֶחָד**
וְאֶחָד. הַמַּחֲלִיל לְהַעֲדֵד בְּחוֹךְ כְּדֵי דִיבּוֹר
 שֶׁל סִימוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ: **הֵרֹג יִצְחָק**
 לְרִבִּי יוֹסִי דְלֹאֵר אֶף צִלָּה הִמְרוּ שֶׁלֹּא
 תִּכְבוֹּי לְהַעֲדֵד הוּא מַגִּיל אֶת הַגְּדוּן
 מִפְּנֵי קוֹרְבָּה הֵרֹג נָמִי יִצְחָק אֶת
 הַגְּדוּן שֶׁהָיָה גִס הוּא רָחֵם וְהוּא
 קִרְבֵּז אֵלֶּם עַדְמוֹ: **שֶׁשֶׁמֶרְגֵּם מֵאֲחֹרָיו**.
 מִתְקִימִין כָּל הַמִּקְרָאוֹת שֶׁמִּתְחַבֵּין
 אֶת הַרוּחָה לִיהֵרָג: **יָקוֹם דֶּכֶר**. כְּתִיב
 בְּהִלִּי קִרָּה שֶׁעֲשָׂאָן לְכוֹלֵם כְּשֵׁם
 דִּהְיוּ הָעַרְיִים אֶבֶל לֹא בַּעֲוֵי הַדֶּכֶר:
הִיכִי אֲחֵרִינָן לֵהוּ. לְקִרְבֵּז וְסָפּוֹל
 לְמַדְקִינְהוּ אֵם מִתְחַלֶּה לְעֹדוֹת מִתְכוּנוֹ:
 מִתִּנִּי

איתור אי אמרי לאסחודי אתו נמצא אחד מהן קרוב
אי אמרי למיחזי אתו ^(ט) מה יעשו שני אחין שראו בא
איתור אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ורב נג

כולם אצל העידו מקמתן בתוך כדי דיבור ומקמתן אחר כדי דיבור אחד קרוב או פסול אף אם נמלא מהני שהעידו לאחר כדי דיבור מהן קרוב או פסול חשיב כחד עדות כשהעידו לאחר כדי דיבור מ שלהם היתה צבת אחת עם העדים אצל צדים וזוממין שאין אומרים צבת אחת רק לאחר כדי דיבור לא חשבינן כחד עדות כן נראה לו מפני שהוא שואל ושואל פסול לעדות [ומין טו: יבמות כה. ד"ה אונסו ולא נראה דהא מוכח פ"ק דסנהדרין (דף קט: דנרבע לא דכתיב ומתו גם שניהם דהיינו צרנון ולהכי פריך יציל הנרבע אפי' מפני שהוא קרוב לעצמו וקשה דצמסכת סנהדרין (שם) אמרינן פ' סנהדרין מעלתא דרבעו לרצונו וליכא סנהדרין אלא מהוא עצמו וא' אצל עצמו אצל הכא דאיכא עדים שנרבע לרצונו ומעדותן נקרא ר' צבור שור דפריך הכי נרבע שהוא קרוב לרובע יציל וכן הרוג שהוא אדיני נפשות לאי' אמרינן כו' דינחוי אןן אל' התרו צו **לאסהורי** אחירו. קשה דאם כן לא יבאר אדם לעולם דהקד' לעדים כשרים לאסהורי עם הפסולין אחיתו או למיחוי

אז לא הוי עדותן בטלה אפילו אם נמאז אחד מהן קרוב או פסול אב
 מימה קלת היאך יהיו גם העדים כשרים נאמנים לומר לאשהודי א
 דסבא^(א) דכיון דבאין לבית דין עם הכשרים עכשיו נראין הדב
שמואל אומר הלאה כרבי יוסף. קשה היאך מצינו דינו וברליני
 והאי דומיא דדיני נפשות דשריין אשת איש שיש בה מיתא
 לרבי נמי קשה שפעמים יתכוין אחד מן הקרובים להעיד לכן נראה לר"ד
 אבל בשביל ראייה לחודה לא ואת"כ מאי פריך הרוג יליז והא איני
 לרבי יוסי כי קמי אין באין להעיד בבית דין עדותן בטלה ומשני במקמי
 נמאז אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ואם חתמא ר' אבהו פרימי
 בבית דין כדפירשתי ויש לומר משום דפעמים שלא ידע זה בזה ו
 לדיבור מכל מקום עדותן בטלה משום דמקשינן שלשה לשנים^(ב) נמאז

פסוק (מנצמד לה) אשר הוא רשע גמולו, ואכזבי בחייו מנקות (דברים כה) והיה אם
(ג.) אם לא התריע דע דומם. אם לא הוסיף לה לבדו (תורה סו.) שם שיררג
כל הומו, שהיו ודקעו נפש גמולו האלוני בערים ומומקין, אמרו כל המעשים והלא נכר
אמרו ועדיין אחי קים, ולמה נאמר נפש גמולו, שאין הנרעם דע שיגמר הדין של ידון
לחוקם. והעדהו חשיב מנקות, דע שיזומרו שניהם. ליהל מה מקראי ובה דע
ד (ג.) כל מקום שנאמר דע נפש כלן שים (שם), אמר בפני שמועין, שאם יעשה
לשלישי להקל בר', דממשעם שנאמר דע פו שים עדים, כל שכן שנאמר למה נאמר
יור עליו למה חומר בעדי שקר, ששלישי מה אשכ' שלא היה לו ידון דע פיו למתיר,
נמי היה ידון, אפילו הכי נעשה המכוער אז דיע כיווא בללו, שאם החומו יהיה אף
עצירה (שם) על אחת כבה וכמה בר'. דקרי' מה מזה מזה מזה מזה
ואם (שם) [נפ' שיע' לעמ' קודם] כרה שאילתי להלמד בר', שלום שם רבי כדלמין
(שם) כל ליה ליה ליה ימי רבי ורסאן מתלמי לרבי ר' (דברים רב רב קטנ).

ק ראשון מכות

ו.

אמר רבי (ו) יוסי במה דברים אמורים בדיני נפשות. פי' הקונטרס משום דכתיב והילכו העדה דמזוה לזבול העדות בקל כדי להחליט הנפס וקשה לפירושו ד"כ דיני ממונות יולף מינייהו דהא כתיב משפט אחד יהיה לכם ועוד דדדיני ממונות נמי כתיב ע"פ

שנים או ע"פ שלשה ונקיש ג' לב' לכן פירש ר"י דדניי נפשות שייך שפיר למילף משנים דעדות בטלה משום דמה שנים כי נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות בטלה לגמרי ונעמה אינה מועלת לכלול הלכך בשלשה נמי כולם בטלים לגמרי אבל דדיי ממונות דבשנים נמי כי נמצא אחד מהן קרוב או פסול השני אינו בטל לגמרי דחייב לו שבועה לכן [שלשה] נמי נמצא אחד מהן קרוב או פסול מתקיים העדות בשאר עדים: **אמר** רבא והוא שהעידו כולם

בַּתוֹךְ כְּדִי לִיבּוֹר. [פ"ה]
וְזֶה קֶאֱמָרָה מַתְנִינִין דְּמֵאָה כְּשֵׁינִס
אֲזַל אִם הֵעִידוּ הַשְּׁנִינִס וְלֹאֲחֵר זִמְנָן
הֵעִידוּ הָאֲחֵרִיס הֵרִי הֵן שְׁמִי כְּמִי
עֲדִיס לְכָל דָּבָר מִשְׁמַע דְּקֵאִי אִף לַעֲנִין
קִרְבוֹ זֶה פְּסוּל וְקִשָּׁה דְּמֵאָה מִשְׁמַע
כְּסֻמּוֹן לְלַעֲנִין דִּין דְּקִרְבוֹ אוֹ פְּסוּל
אִינוּ תְּלוּי זֶה עֲדֵלָה כְּמוֹן כְּדִי לִיבּוֹר
אֲלֹא (ו) בְּרֵאִיִּת מַעֲשֵׂה גִמְרָה עֲדוּתָן
אִף כִּי הֵעִידוּ אַחֵר מוֹךְ כְּדִי לִיבּוֹר
דְּקֶאֱמָרָה הֲרוּג יֵצֵל לֶכֶךְ נִרְאֵה דְלָא
קֵאִי רַךְ אֲרִין עֲדֵיס וּזְמוּנִין דְּקֶאֱמָרָה
עַד שְׁזִימוֹנוֹ כּוֹלֵס וְזֶה קֶאֱמָרָה דּוֹקָא
כִּי הֵעִידוּ כּוֹלֵס כְּמוֹן דִּין דִּיבּוֹר דְּזֵה

היו עדות אחד וצעינן עד שזומו
 כ"ב היו שמי כמות ולא צעינן עד שזומו כולם * אבל לענין נמנא
 זון בטלה וא"ת מ"ש יש לומר שנה ושנה דדוקא גבי נמנא אחד
 סהם אומרים אמר וא"כ עדותא המחיל מראייה שלהם והעידו
 אומרים אם כן לא נהי עדותא כאלה כשעידו צדיק דין ויכין ללא העידו
 אלא **מעתה** הדרון צי"א. פירוש שהוא בעל דין אי נמי
 וכו' באריתם: **נרבע** צי"א. מפני שהוא שנה של רובעו בעל
 קו כשר לעדות ויש ליישב דמנרבע לרזונו פריך דבהכי איירי קרא
 יש עדים הרבה בדבר ולא מפני ששוגאו כיון שהוא לרזונו אלא
 ירבענו לרזונו הוא ואחר מאתרפין להרזו וי"ל דהני מיילי כי ליכא
 ולכן פלגינן לדיבוריה לגבי ידיה לא מהימנין ליה דקרוז הוא
 ופסול לעדות ואין אנו צריכין לעדותו כלל ועוד אמר הר"י יוסף
 דרוב להורג י"ל: **הירב** פארינן צ"הו. קרי אדמי ממונות בשלמא
 דקרוז ופסול אם לאו אלא פארינן צדיקי ממונות דליכא התמרה:

ים יצאו ויאמרו לאסקהדי אחינן ופירש רבינו חיים כהן לאמרנין
מחיתו בלא הפסולין ואי אמרי הכשרים למיחיו אחינו בלא הפסולים
ואי אמרי לאסקהדי אחינו עם הפסולין הוי עדותן בטילה ומכל מקום
מן כדי לבטל העדות הוו ליה כחזור ומגדיד כיון שכבר העידו וי"ל
שם שמתחלה בולחו לאסקהדי קא אמרי דהויית סופן על מתלתן:
שנותנין פסול שיש במצעת קרובים והיה לנו לומר עדות הכשרים בטל
יית דין וטעם דפרישית לעיל ^(א) גבי עדות נפשות שיך נמי בגט וגם
שם ^(ב) לר"י לא אמרו דעדותן בטלה אלא דוקא בזאתן שמעידים בפני ד"ד
היולק להעיד בצית דין ואומר ה"ר דודאי מתחלה היה סבור הש"ס
כך הכתוב מדבר כלומר כשהיו לקיים הדבר בצית דין אמר רבי יוסי
לעיל מה יעשו שני אחין וכו' והלא אין שום חששא אם לא יצאו להעיד
יד האחד אע"פ שכבר העיד אחיו ב"ד ואפילו אירע לאחר כדי
דיו או פסול בזה אחר זה אע"פ שלענין הומה בעינן תוך כדי דיובור:

רבה היכי אמרינן להו כלומר [אין] [איזו] דרך זו התראה ששנה במשנתו. ואמר אמרינן להו עקצקה ורצחם לרואת מה היא ולא לעדות נקצבחנו ונדוןם לכס וראיהם שזה הרג את זה וזה לזה כן ממוק אס כן הראיה מה ישרו שנתו באחד שהרג את הנפש תיבסל העתה לרואת לבדו. ועמד הדוב כי אין העדות מבטלת אלא אם אמורים להעיד ונתבוננו וזה שנתועדו לעדות קרוב את פטול. ויש מי שמשמר כי ביום ההגדה אמורים לא לרואת באהם (א) וישלל (ב) מפרש הזה (3) פירכא ולא חפצנו להאריך. כמנן הדבר שקבלנו מרבותינו וזה שפירוש הלכתא כרבי ועוד דאורבא רבא פסליה. ודייקא מנתי' עדות ממוק עדות על פה דאמר בשטר לא מפרשא הכא כל עיקר יוק' י' עדות בשטר תחיקים העדות בשאר ורדוקיה דאמר

(א) נראה דל"ל והנה הוא קרוב אלל עצמו יבעל העדות וכו' : (ב) גרייטצ"א כ' שגראה מפני ר"ח ז"ל כפ מובאין בחי' הרמב"ן וברין :

עין משפט
נר מצוה

מג א מ" פ"ה מלכות
עדות הלכה ג סמג
לאוין ריג [טו"ש] ח"מ ס'
מה סעיף יב וס' י"א
סעיף ד ה]:
מד ב מ"י שס פ"כ הלכה
ג סמג שס טו"ח מ"
שס:

מזה ג' מ"י פ"ב מהלכות
שבועות הלכה ז':
מז' ד' מ"י פ"ב מהלכות
עדות הלכה ג' סמג
עשין קי' טו"ח"מ סי' לח':
מז' ה' ו' מ"י שם פ"ה
הלכה ג' והלכה ד' ה'
סמג לאחין ריג' טו"ש"ע ח"מ
סימן לו' עקיף א':

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה חמר ר'
יוסי. י"ב ע"ל בתום' סוף
דף זה בד"ה דדיני:
(ב) ד"ה לאסחודי וכו'
ו"ל דסבירא הוה דכיון:
(ג) ד"ה שמואל וכו'
דפרישית לעיל. י"ב בד"ה
א"ר יוסי: (ד) בא"ד
דמקשינן שלשה לשנים
לענין נמצא:

רבינו חננאל

ואקוים' למתני' בומן שק'
 כולל כל אחד מהן העני'
 בדוק לה דבור של חברו
 יתקול חן כדי דייבור
 חסד ודבור ודבור ודבור
 בבית אחר דבור ודבור
 יכילום האחרונים לומר כי
 האשמונים הן שתיכיהו
 ואנחנו לא עשני כלום:
 כיחן ששנינו מה שנים
 נמצא אותם מהן קרוב או
 נמצא ערותן בטילה א' ג'
 נמצא א' מהן קרוב או
 נספול כ' ואקשני א' כי
 לא תתקיע עדות לעולם
 שהיה ההרג מגיד עם
 העדים על ההרג נתן
 הדין קרוב (ז) מנבל
 הנדות ויציל ההרג.
 הדח' כגון שבת וזכחה
 הכתא כזה מה מאחריו
 לשנוע מכיר מי הכהו כדי
 האשמה אלא העדים הן
 בלבד שראוהו והן
 העשירין עליו וכן הנרבע
 כיצא בו
 מאחריו ור
 מאחריו ור

ואקשינן ההורב והנרביש
 (הורובען) שאי אפשר
 לומר שלא ראו אף ידור
 עצלו ותבטל העדות כולה
 שהיו נכללו עממן קרובין.
 ואוקימ' על פי שנים עדים
 יקום דבר במקמי' דבר
 הכתוב מדבר. כלומר אם
 נמצא במעדי' עדות קרוב
 או פסול כלהל' העדות
 אבל כבעלי הדין לא.
 מדחינן לרבא דהוא
 בחרא מפרש טעמא דרבי
 (שמעון) [שמעון] מניה
 דיחלתא כוותיה סבירא
 ליה. ודאמר רבי במשנתו
 דאמר שחבריה אמי אמי

יִיחָזִי אֶתִּיתּוֹ שְׁמָא שְׁמַעְתֶּם
לָכֶם וּרְאִיתֶם שְׁזֵה הַלּוּה
בְּכָךְ וְהֵן לֹא בָּאוּ לְהַעֲדִי
לְכָךְ וְנִמְצָא א' מֵאֱלוֹ
[א] לְהַגִּיד הָעֵדוּת בְּאַתֶּם.
שֶׁנּוּ. וְקִי"ל כְּרִבִּי דְאָמַר רַב
אֶדְעוּת נִפְשׁוֹת אֲבָל עֵדוּת
גִּמְרָא דְגֵט פְּשׁוּט (דף קסב:)

הזה ול"ע: ג) דברי ר"ח אלו